

TÜRKİYE CÜMHURİYET
MERKEZ BANKASI

27 Nisan 1944 tarihinde toplanacak

HİSSEDARLAR UMUMÎ HEYETİNE

1 9 4 3

Onikinci Hesap Yılı Hakkında

İDARE MECLİSİ RAPORU

ve

MÜRAKİPLER RAPORU

Bilânço ve Kâr ve Zarar Hesabı

A N K A R A
1 9 4 4

Alelâde Umumî Heyetin Müzakere Ruznamesi

- 1 — Bankanın 1943 yılı İdare Meclisi ve Mürakabe Komisyonu raporlarının tetkiki ve tekliflerinin kabulü halinde bilânçonun tasdiki, kârların teklif veçhile tevziinin tasvibi,
- 2 — İdare Meclisinin ibrası,
- 3 — Müddetleri biten mürakiplerden :
 - 1 — B ve C sınıfı hisselerine sahip Bankalar ve Şirketler tarafından bir mürakip seçilmesi,
 - 2 — D sınıfı hisselerine sahip hissedarlar tarafından bir mürakip seçilmesi.

TÜRKİYE CÜMHURİYET MERKEZ BANKASI

1943

Onikinci hesap yılına ait İdare Meclisi

R A P O R U

Sayın Hissedarlar ;

1943 Yılına ait raporumuzu Yüksek Hey'etinize sunarken bu sene içinde vukua gelen önemli hadiseler hakkında da aşağıda kısaca malûmat arzetmeği münasip gördük.

Cihan Durumu :

Cihan harbi 1943 senesinde de bütün şiddetile devam etmiştir. Bu müthiş savaşın son sene zarfında gösterdiği en göze çarpan hususiyeti şu olmuştur ki : Mihver Devletleri harbin başındanberi (taarruz) ve Müttefik Devletler (müdafaa) vaziyetinde iken son sene zarfında bu durum tamamen tersine bir şekil almış ve Mihver Devletleri bu taarruzları esnasında Rusyada ve Afrikada işgal ettikleri yerleri bırakmağa mecbur kalmışlardır.

Yine son sene zarfında İtalyanın kayıtsız ve şartsız olarak müttefik devletlere teslim olması, Yugoslavyada müttefik taraftarı «Tito» hükûmetinin meydana gelmesi, Mihver devletlerinin ve bilhassa Almanyanın şimdiye kadar görülmemiş ölçüde ve şiddette havadan bombalanması, ve bu suretle müttefik hava üstünlüğünün tahakkuk etmesi, Pasifikde de müttefiklerin Japonyaya karşı taarruza geçmeleri senenin en mühim harp olaylarını teşkil etmiştir.

Siyasî sahada Mister Çorçil ve Mister Ruzvelt, Kasablanka, Vaşington, Kebek, Kahire, Tahran görüşmelerinde bulunmuşlar ve müttefikler arasındaki münasebet ve bağları kuvvetlendirmeğe çalışmışlardır.

Yıllardanberi devam eden ve dünyayı sarmış bulunan bu dehşetli savaştan harp içinde ve hatta dışında bulunan memleketlerin müteessir olmamaları ve malî ve iktisadî durumlarının bozulmaması kabil değildi.

Bu bapta bir fikir verebilmek üzere misal olarak bazı memleketlerin bütçe ve dünyu umumiye rakamlarile tedavüldeki para miktarlarını ve hayat pahalılığı müş'irelerini aşağıya yazıyoruz:

Bütçe masarifi : Milyar

		1939 — 1940	1943
İngiltere	Sterlin	1,9	5,8
Amerika	Dolar	9,1	104,1
Japonya	Yen	9	36
Fransa [*]	Frank	106,4	128,3
Bulgaristan	Leva	8,3	21,7
Romanya	Ley	39,2	181,5

Düyunu Umumiye

		1939 — 1940	1943	
İngiltere	Sterlin	8,3	16,9	
Amerika	Dolar	45,9	119,9	
Japonya	Yen	17,8	55,5	
Fransa	Frank	445,7	1135,9	
Bulgaristan	Leva	22,9	40,8	(1942 nihayeti)
Romanya [**]	Ley	109,7	108,5	" "

Hayat Pahallığı (1939 senesi 100 itibarile)

	1943 senesi
İngiltere	129
Amerika	125
Japonya	136
Fransa	yoktur
Bulgaristan	226
Romanya	322 (Ağustos 1941)

Yunanistanda ise harpten evvel yedi drahmiye olan ekmek 6000 drahmiye çıkmış, harpten evvel 28 drahmiye alınan bir kilo et (30) bin drahmiye yükselmiş, dört drahmilik bir kilo tuz 3500 drahmi olmuştur.

Tedavüldeki para miktarları : Milyar

		1939	1943
İngiltere	Sterlin	0,55	1,—
Amerika	Dolar	7,6	20,4
Japonya	Yen	3,8	10,5
Fransa	Frank	151,3	500,4
Bulgaristan	Leva	4,2	22,5
Romanya	Ley	48,8	161,6

Memleketimizde Vaziyet :

Umumî harbin yıkıcı ve bozucu tesirlerinden memleketimiz de aşağıda arzettiğimiz veçhile gerek malî ve iktisadî ve gerekse diğer faaliyet sahalarında az çok müteessir olmuştur.

[*] Fransaya ait rakamlar içinde istikrazla karşılanan millî müdafaa masrafları ve işgal masrafları gibi bütçe harici masraflar dahil değildir.

[**] Romanya düyunu umumiyesindeki tenakus haricî borçların millileştirilmesinden ileri gelmiştir.

Ticaret yollarının kapanması, münakale zorlukları ve bir çok müstahsil sınıfların silâh altında bulunması, istihsalin azalmasına ve bazı maddelerde istihlâkin çoğalmasına sebebiyet vermiş ve bu suretle fiatlar yükselmiş ve geçim masrafları seneden seneye artmıştır. 1938 senesi 100 itibarile Ankara için 1943 hayat pahalılığı vasatı müş'iresi (322) dir.

Bu yıl içinde memleketin muhtelif mahallerinde vukua gelen şiddetli zelzeleler de bir çok vatandaşların hayatına mal olduğu gibi iktisadî durumu da müteessir etmekten hali kalmamıştır.

Zelzele felâketzedelerine Hükûmetçe ve Kızılay tarafından yardımda bulunulduğu gibi memleketin her tarafından iane suretile de mühim bağışlarda bulunulmaktadır.

Hükûmetimiz bilhassa fiatlar ve hayat pahalılığı mevzuunda hassas davranmakta olup bu hususta muhtelif cephelerden tedbirler almış ve almakta bulunmuştur.

Muhtelif tarihlerde döviz tahdidatı ve kontrolü hakkında alınan tedbirler, ithalât ve ihracatın ve fiatların tanzim ve kontrolü ve kârların tahdidine dair alınan kararlar bu cümledendir.

Diğer cihetten muhtaç köylülere yardım şeklinde tohumluk ve bedeli mukabilinde yemeklik hububat dağıtılmıştır.

Değişmez ve dar gelirliilere nisbâten ucuz bedelle birer miktar un, makarna, zeytin-yagı, şeker, pamuklu, dağıtılmış ve memurlara birer maaş nisbetinde para yardımı yapılmıştır. Gıda maddelerinden şekerin fiatı indirilmiştir. Yine memleket iktisadiyatını tanzim etmek gayesile Hükûmetimiz Koordinasyon Heyetinin emrine mühim miktarda kredi âmade tutmaktadır ki bu kredinin heyeti umumiyesi sene zarfında 100 milyona baliğ olmuştur. Sene nihayetinde bu miktarın yarısından fazlası bilfiil kullanılmış bulunuyordu. 3780 numaralı kanunla Fon namile Ziraat bankası nezdinde teşkil edilen ve halen mik-tarı (9) milyonu aşan ihtiyat akçesi de aynı maksatla yine Koordinasyon Heyetinin em-rine verilmiştir.

Ziraat :

1943 senesi heyeti umumiyesi itibarile ziraatımız için bereket senesi olmuştur. Bu-nunla beraber ziraî mahsulât fiatları diğer maddelerin fiatlarını takip ederek bu sene zarfında eksilme değil yükselme göstermiştir.

Hükûmetimiz hububat istihsalini artırmak üzere bir taraftan da Devlet elile ziraata tevessül etmiş ve bu suretle Ziraat İşletmeleri Kurumu (90) bin dekar arazi işlemiştir. Ziraî sahada senenin diğer önemli hadiseleri arasında (10) milyon lira sermaye ile Türkiye (Ziraî Donatım Kurumu) nun vücade getirilmesi ve toprak mahsülleri vergisinin ihdası şayanı kayıttır.

Memleketimizde resme tâbi hayvan mevcutlarında bu sene içinde de bir miktar eksik görülmektedir. Bu azalmanın başlıca sebepleri olarak, bazı mıntakalarda kışın şiddetli olması, yemsizlik yüzünden telefât ve fevkalâde ahvalin devamı dolayısıyla Ordu istihlâ-kinin artması gösterilebilir.

Sanayi ve Maadin :

Sanayileşme programımıza cihan harbinin müsaadesi nisbetinde devam olunmuştur. İstanbul'da kurulmakta olan Cam Fabrikasının inşası ve montajı ilerlemiştir.

Karabükte (Sülfürik asit) ve (Sodyum Fosfat) Fabrikası ile (Klor), (Sud Kostik) fabrikalarının inşası son safhasını bulmuştur.

İzmitte ikinci kâğıt fabrikası ile (Sellülos) fabrikası işlemeğe başlamak üzeredir.

Sivastaki çimento fabrikası ise haziran içinde istihsalâta başlamıştır. Bundan başka memlekette bilhassa mensucat buhranını önlemek üzere alâkadarlara el dokuma tezgâhları dağıtmıştır.

Sümerbankın İstanbuldaki Defterdar Vigonyı (Paçavradan kumaş ve saire yapan) fabrikası, Sapanca su tesisatı, Beykozdaki tutkal fabrikası, Konya Ereğlisindeki nişasta fabrikası faaliyete geçmiştir.

Memlekette taşkömürü istihsalâtı 3,17 milyon ton ile 1943 de evvelki bütün senelere nazaran âzami miktara çıkmıştır. 1942 senesinde bu istihsal 2,5 milyon tondan ibaret kalmıştı.

Altın Vaziyeti :

1943 senesi zarfında da aktif devretme vaziyetini muhafaza eden haricî ticaretimizin bu durumu döviz ve altın hareketlerinin lehimize seyretmekte devam eylesine âmil olmuştur.

1942 senesi sonunda kliring dövizleri haricinde 50,6 milyon Türk lirası muadelesinde dövizimiz mevcut iken altın alışlarımıza ve ticarî ve gayri ticarî tediyelerimiz için yaptığımız sarfiyata rağmen 1943 gayesinde bu bakiye 89,3 milyon liraya yükselmiştir. Bunların hepsi serbest bir şekilde veya ona yakın bir derecede istimali mümkün dövizlerdir.

Döviz vaziyetinin seneden seneye arzylediği bu inkişafı, Bankamıza muhtelif memleketlerden altın satın almak suretile altın mevcudunu artırmak imkânlarını hazırlamıştır. Bu imkânlardan istifade ederek 1943 senesi zarfında yeniden 41679 kilogram altın satın almak suretile Banka malı altın mevcudumuz 86976 kilograma yükseltilmiş ve deruhte edilen evrakı nakdiye karşılığı olarak Bankamıza tevdi edilen beş yüz bin altın ve diğer Devlet tevdiatı ile birlikte mevcudumuzun mecmuu 143395 kilograma balığ olmuştur.

Bu iktisapların para tekniği bakımından paranın mesnedi addolunan unsurlar meyanında mühim bir mevki alan altın karşılığını kuvvetlendirmek hususundaki önemi aşikârdır.

Bundan başka harp sonrası intikal devresinde bu iktisaplarımızın millî ekonomimize yapacağı hizmetler kıymetli olacaktır.

Bu itibarla, Bankamız her fırsattan istifade ederek altın mevcudumuzu artırmak hususunda girmiş bulunduğu bu yolda yürümekte devam edecektir.

Mali Vaziyet :

Bu günkü harbin başlaması üzerine harbin yakından ve uzaktan ilgilendirdiği her memleket gibi memleketimiz de hayatî ehemmiyette gördüğü müdafaa tedbirlerini almakta gecikmedi. Umumiyetle çok masraflı olan bu tedbirler Devlet Maliyesi üzerine büyük yükler tahmil etmiş ve Devlet bütçesinin âdi menabiinden maada dahili istikrazlara ve Devletin bankalar nezdinde henüz kullanılmamış kredilerine müracaatı zarurî kılmıştı. Memlekette mevcut istihsal ve istihlâk rejiminin bozulması ve kazanç ve servet tevezzu-lerinin geniş bir istihaleye maruz kalması Devlet bütçesi menabiinin yeni millî gelir durumuna intibak edebilmesi için geniş mikyasta etütlere girişilmesini istilzam eylemişti.

Gittikçe artan masrafları karşılamak için müracaat edilecek tedbirlerin en az mahzurlusu olan vergi menbalarını genişletmek üzere itinalı bir tedrice riayet etmek ve yeni gelir ve servet rejimine en uygun düşecek sistemleri bulmak gibi memleketimizde çok müşkül olan meseleleri halletmek icabediyordu.

Diğer taraftan dahili istikraz sahasını da genişleterek vatandaşların memleket müdafasının malî unsurlarını ihzara sevgi ve emniyetle iştirâklerini sağlayacak esasların kurulması icap ediyordu. Bu mesai son senelerde semere vermeğe başlamış 1942 - 1943 bütçesi tatbikatında Banka kredilerine hemen hiç müracaata lüzum hasıl ettirmeyecek bir durum ihdas edebilmiştir. 1943 - 1944 senesi bütçesinin neticeleri henüz belli olmamakla beraber bunun seyrinin ve 1944 - 1945 senesi bütçesi için hazırlanmakta bulunan projelerde varılmış bulunan neticeler ferahlık verecek mahiyette bulunmaktadır.

Bir taraftan vergi sistemimiz tekâmüle doğru giderken diğer taraftan da dahilî istikraz imkânları genişlemektedir. Hassaten dahilî Devlet istikrazları tahvillerinin memleketin her tarafında ufak bir fark ile daima ve kolaylıkla alınıp satılabilmesi ve bu tahviller gelirlerinin yüksek ve her türlü vergiden muaf tutulması bu tahvillere müstesna bir plasman mahiyyetini vermiştir.

Devlet umumî borçlarının 1943 mayıs sonundaki baliği 1,39 milyar Türk lirasıdır. Bundan 563,4 milyonu konsolide 829,1, milyonu da dalğalı borçlardır. Düyunu Umumi-yemizin 1,029 milyarı dahilî ve 362,8 milyonu da haricî borçlardan müteşekkil bulunmaktadır.

Harp içinde ve dışında bulunan ve müdafaa tedbirleri almak zaruretinde kalan diğer memleketlerle kıyas edilecek olursa memleketimizin borç bakımından müsait bir durumda bulunduğu tezahur etmektedir.

Bankamızın muamelelerine gelince :

Kasa muameleleri :

1942 gayesi mevcudu	116. 045. 785, 93	lira olup
1943 zarfındaki makbuzat	3. 234. 081. 037, 13	liraya baliğ olmak
suretiyle sene sonunda zimmet yekûnu	3. 350. 126. 823, 06	lira olmuş ve
sene zarfındaki	3. 237. 178. 367, 11	liralık medfuat
neticesinde 1943 bakiyesi	112. 948. 455, 95	liradan ibaret bulunmuştur.

Sermaye Hesabı :

1943 senesi gayesi itibarile hisse senedatı vaziyeti, daha evvelki senelere ait tevezzü şekilleri ile birlikte berveçhi atidir:

	A	D	E	T
	1941	1942	1943	
A sınıfı	35.993	35.998	35.998	
B »	57.318	57.318	57.319	
C »	11.311	11.142	10.863	
D »	45.378	45.542	45.820	
	150.000	150.000	150.000	

1943 senesinde (B), (C) ve (D) sınıfları hisse senetleri arasında hareket olmuştur. (C) sınıfı 279 senet gaip etmiş, bundan birini (B) sınıfı, bakiye 278 ni (D) sınıfı almışlardır.

Hisse senetlerimizin 1934 den beri vasati fiyatları berveçhi atidir :

Senesi	Lira
1941	122.59
1942	157.25
1943 (Muvakkat)	118.73

Tedavüldeki Banknotlar :

1942 senesi sonunda kasalarımızda mevcut banknotlara da şamil olmak üzere :

Mevcut bulunan	744. 865. 499	liralık banknotlara
1943 de	374. 289. 985	liralık daha banknot inzıman ederek
hâsıl olan	1. 119. 155. 484	liralık yekûna mukabil
1943 de	313. 529. 502	liralık banknot tedavülden çekilmiş ve
sene sonunda	805. 625. 982	liralık banknot bulunmuştur,

Sene sonunda piyasada bilfiil mütedavil banknotları tesbit için yukarıki bakiyeyi teşkil eden : 805. 625. 982 liradan
Sene sonunda kasalarımızda mevcut 3. 516. 256 lirayı
Tenzil eylediğimiz de 802. 109. 726 liralık banknot bulunduğu neticesine varırız ki müfredati berveçhi âtidir.

	Parçanın adı	Lira	Yekûn
Eski	Birlik	998. 161	
	Beşlik	643. 150	
	Onluk	472. 900	
	Ellilik	556. 650	
	Yüzlük	107. 800	
	Beşyüzlük	821. 000	
	Binlik	474. 000	
			4. 073. 661
Yeni	Birlik	11. 932. 105	
	İki buçukluk	59. 637. 175	
	Beşlik	59. 878. 495	
	Onluk	189. 555. 290	
	Ellilik	182. 830. 100	
	Yüzlük	129. 454. 900	
	Beş yüzlük	85. 475. 000	
	Binlik	79. 273. 000	
			798. 036. 065
			802. 109. 726

Senedat Cüzdanı :

1942 Senesi gayesinde	487. 057. 956. 60	liralık bakiyeye
1943 Zarfında	744. 125. 410. 32	liralık muamele inzimam ederek
Sene sonunda zimmet yekûnu	1. 231. 183. 366. 92	liraya baliğ olmuş
ve yine sene zarfında	764. 454. 115. 49	liralık tahsilât neticesinde
Sene sonu bakiyesi olarak	466. 729. 251. 43	lira görülmüştür.

Bu senetlerin nevilerine gelince : Bunlar kanunumuz mucibince reeskonta kabule selâhiyettar bulunduğumuz ticarî, zirai senetler, tasarruf bonoları ile Hazineye ait veya Hazine kefaletine haiz bonolardan ibarettir.

Haftalık vaziyetlere nazaran cüzdan 10 Nisan 1943 de 387.1 milyon lira ile asgarî haddi ve 16 kânunu sani 1943 tarihinde 492,6 milyon lira ile azamî haddi göstermiştir.

Avanslar :

Bilânçoda görülen avanslardan :

4. 619. 734. 50	lirası esham ve tahvilat mukabili avanslardan
250. 000. 000. --	lirası altın mukabili hazineye küşade avanslardan müteşekkil olup mecmuu
254. 619. 734. 50	liraya baliğ olmaktadır.

Evrakı Nakdiye Karşılığı Hazine Tahvilâtı :

Bankamız kanununun 5. inci ve 6. ncı maddeleri mucibince mes'uliyeti Müessesemize müdevver evrakı nakdiyeden dolayı Hazinesinin Bankaya karşı müteahhit bulunduğu borca ait vaziyet A - Resûlmal B - Faiz zaviyelerinden berveçhi âtidir :

A — **Resûlmal** : Müdevver evrakı nakdiyeden 1942 gayesinde Devletin Bankaya borcu 133.965.499 lira iken 1943 senesinde vâki 2.319.337 liralık tediyat üzerine bu borç sene gayesinde 131.646.162 liraya düşmüştür.

Sene zarfında vâki tediyatın :

1. 120. 272. 86	lirası kupon tahsilâtından
1. 199. 064. 14	» 1942 temettüatından olup
Yekûn 2. 319. 337. —	lira tutar.

1934 senesi zarfında Bankamız kanununda vuku bulan malûm tadilâta müsteniden yüzde birler hâsılâtını Hazine 1943 de de doğrudan doğruya itfaya tahsis etmiyerek evrakı nakdiye karşılığı cüzdanına ithal edilmek üzere Hazine tahvilâtı mübayaasına tahsis etmiştir ki tahsis edilen bu meblâğ sene zarfında 3.000.000 liraya baliğ olmuştur.

B — **Faizler** : 1943 senesi zarfında hazine tahvilâtı bakiyeleri üzerinden senevi yüzde bir hesabiyle tahakkuk ettirdiğimiz faiz sene sonunda (1.324.740.50) liraya baliğ olmuştur ki bundan (1.000.133.53) lirası sene zarfında tahsil edilmiş ve bakiye (324.606.97) liranın da tahsili olbaptaki mukavele mucibince 1944 senesine bırakılmıştır.

Esham Ve Tahvilât Cüzdanı :

Bu hesapta mevcut iki nevi senedattan birinci nevi evrakı nakdiye karşılığı senetler, diğer nevi banka malı diye mukayyet senetlerdir.

A — **Karşılık Senetler :** Bilânçoda sabit rayiçlerle gösterilen bu senetlerin borsa kıymetleri,

1940	16, 1	
1941	18, 7	
1942	20, -	iken
1943	20, 2	milyon liraya baliğ olmuştur.

Bu senetlerin 1939 a kadar mütemadi tezayüt ile yürüyen kıymetlerinde o seneden sonra görülen eksilme Maliye vekâleti talimatı ile bu hesapta bulunan bir takım kıymetlerin satılmış bulunmasından ve kısmen de borsa fiatlarının düşüklüğünden mütevellittir,

(Evrakı nakdiye karşılığı) nın heyeti umumiyesini bulmak için bahsi geçen 20.2 milyon liraya satılan esham ve tahvilât bedelleri ile bütçelerin yüzde birlerinden tahvilât mübayaasına muhassas karşılık miktarını ilâve etmek iktiza eder. Bu takdirde 1943 gayesinde banknot karşılığının heyeti umumiyesi aşağıda gösterildiği üzere (31.792.594) liraya baliğ olmuştur.

<u>Lira</u>		
20. 209. 224, —		Cüzdanın sene gayesi borsa kıymeti
11. 583. 370, —		Karşılık esham ve tahvilât satılmış senetler bedeli ve senet mübayaasına muhassas mebaliğ
31. 792. 594, —		Yekûn

B — **Banka Malı Tahviller :** Banka malı olarak mukayyet senedata gelince : bunlar da üçe ayrılır. Birinci kısmı kanunumuzun 34 üncü maddesi mucibince Bankamızın doğrudan doğruya serbest olarak tasarruf ettiği ve edebileceği senetlerdir ki kıymetleri 4.713.332,64 liradır.

İkinci kısım, Bankalar kanununun 31 inci maddesi mucibince ayrılması ve 4060 numaralı kanun mucibince yüzde beş faizli hazine tahvilâtına yatırılması muktazi ihtiyat akçeleri için mübayaa edilmiş senetlerdir ki bu senetler henüz kuponlu tahvilât şeklinde olmayup Hazine Bonoları halindedir, ve Borsada mukayyet değildirler. Sene gayesinde baliği 939.600 liradır.

Üçüncü kısım ise 3133 numaralı kanunun 2 inci maddesine tevfikân ve hususî ihtiyat akçesile mübayaa edilmiş senetlerdir ki mecmuu 6.318.491,49 liradır.

<u>Tevdiat</u>		
1942 sonunda	145. 149. 874, —	liradan ibaret tevdiat
1943 zarfında	4. 740. 866. 322, 94	liralık teslimat ile
1943 sonunda	4. 886. 016. 196, 94	liraya baliğ olmuş
ve sene zarfındaki	4. 752. 084. 382, 47	liralık istirdatlar ile
sene sonunda	133. 931. 814, 47	liralık bir bakiye bırakmıştır.

Bu Tevdiatın :

39. 447. 609, 83	lirası hazine hesabı carisine
37. 448. 888, 02	» Ankara şubesine
45. 037. 537, 19	» İstanbul şubesine
9. 165. 317, 31	» İzmir şubesine
1. 816. 469, 53	» Mersin şubesine
1. 015. 992, 59	» Samsun şubesine ait olmak
üzere ceman Yekûn ...	133. 931. 814, 47 liradır.

Tevdiatın altı senelik rakkamları aşağıda yazılıdır.

1 = 1000 lira

Senesi	Sene sonunda
1938	25, 246
1939	30, 369
1940	79, 471
1941	78, 902
1942	145, 150
1943	133, 931

Gayri Menkullerimiz :

Ankara İdare Merkezi binasile İstanbul, İzmir, Mersin şubelerinin alış ve inşa bedellerile Samsunda alınan şube

arsasının umumî kıymeti.	1. 805. 593, 05	lira olup
Bu kıymetten	504. 836, 51	lira amortisman çıkarıldığı
takdirde Bilançoda	1. 300. 756, 54	lira olan gayri menkullerimiz kıymeti elde edilir.

İhtiyat Akçesi :

Yüksek Heyetinize takdim edilmekte olan bilânçoda Bankanın 1943 sonunda adı ve fevkalâde ihtiyat akçeleri mecmuu 10.968.485,30 liradır. Mezkûr seneye ait temettüün sureti tevziine dair teklifimiz aynen kabul buyurulduğu takdirde bu iki nevi ihtiyat akçesi mecmuu aşağıda gösterildiği veçhile 12.514.270,77 liraya baliğ olacaktır :

	Lira	Lira
Mecmu ihtiyat akçesi		10 968. 485, 30
Sene temettüünden ayrılan		
adî ihtiyat	1. 149. 132, 48	
Sene temettüünden ayrılan		
fevkalâde ihtiyat akçesi	396. 652, 99	1. 545. 785, 47
Yekûn		12. 514 270, 77

1937 senesinde Bankamız kanununa ilâve edilen maddelerde derpiş edilmiş hususî ihtiyatlarımızdan mütevellit gelirleri teşkil eden ve muvakkat bir hesaba alınmış bulunan

440.044,97 liranın hususî ihtiyatımız haddi âzam olan 6.000.000. lira da bulunduğu için âdî ihtiyat akçesine zam edildikte âdi ve fevkalâde ihtiyatlarımız berveçhiâti:

440. 044, 97 lira
ve 12. 514. 270, 77 lira ile
cem'an 12. 954. 315, 74 liraya baliğ olmaktadır.

Kâr ve Zarar :

1943 yılı muamelelerinin temin ettiği hasılatın merbut kâr ve zarar cedvelinde irae edildiği üzere idare masrafları, amortisman ve provizyonlar ve saire çıktıktan sonra 5.745.662.40 lira sâfi kâr kalmaktadır.

İşbu kârı kanunumuzun 88 inci ve nizamnamei esasımızın 94 üncü maddeleri mucibince berveçhiati taksim etmek lâzım gelmektedir.

1943 senesi kârı olan		5. 745. 662. 40
liradan % 20 nisbetinde alelâde		
ihtiyat akçesi olarak	1. 149. 132. 48	
lira, hissedarlarımıza % 6 birinci temettüü olarak	630. 000. —	
ki ceman yekûn		1. 779. 132. 48
lira tenzil edildikten sonra kalan		3. 966. 529. 92
liradan % 5 memurlar hissesi olarak	97. 558. 74	
% 10 Fevkalâde ihtiyat akçası olarak	396. 652. 99	
lira ki ceman yekûn		494. 211. 73
lira ayrıldıktan sonra kalan		3. 472. 318. 19

liranın yarısı 1.736.159.10 lira olmak üzere Hazineye ve diğer yarısı 1.736.159.09 lira olarak hissedarlarımıza isabet eder.

Bu hesaba göre hissedarlarımıza dağıtılacak miktar (630.000.+1.736.159.09)= 2. 366.159.09 liraya baliğ olmaktadır ki gayri sâfi % 22,53 nisbetinde bir temettü demektir. Mevzuu bahis 2.366.159.09 liradan Bankanın tediyesile mükellef bulunduğu kazanç ve buhran vergileri çıktıktan sonra kalan 1.048.929.51 liraya geçen seneden müdevver 1.398.60 liranın ilâvesiyle hâsıl olan 1.050.328.11 liranın hissedarlarımıza dağıtılması neticesinde beher hisseye sâfi 7 liradan 1.050.000 liranın verilmesine ve tak-simi mümkün olmayan 328.11 liranın da 1944 senesine devrine müsaadelerinizi dileriz.

Raporumuza nihayet verirken Bankamız hakkında Sayın Cümhuriyet Hükûmetimizin gösterdiği yüksek teveccüh ve himayeye ve inkişafımız hakkındaki kıymetli, ilgiye şükranlarımızı arzeder ve Bankamız memurlarının vazifelerine gösterdikleri alâka ve bağlılıklarını memnuniyetle kaydederiz.

TÜRKİYE CÜMHURİYET MERKEZ BANKASININ

*31 Birincikânun 1943 tarihinde biten onikinci
hesap devresine ait*

Mürakabe Komisyonu Raporu

Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankasının 1943 senesi onikinci hesap devresine ait muamelâtının, gerek merkez gerek şubelerde yapılan teftişler neticesinde Banka kanunu ile esas nizamnamesi ahkâmı dairesinde cereyan etmiş olduğunu ve sayılan nokut, tahvilât ve bonolarla senedat ve sairenin defterlerde mukayyet miktara muvafık olduğu gibi bu defa tarafımızdan tetkik olunan mezkûr sene bilanço ve kâr ve zarar hesabının da mevcut kayıtlara mutabık bulunduğunu gördüğümüzden bu hesapların kabul ve tasdikine yüksek müsaadelerini dileriz.

Bu devre içinde gaip ettiğimiz çok kıymetli arkadaşımız Hâmit Hasan Can'ın hatırasını hürmetle yad ve tezkâr ; ve Ticaret Kanununun 353 üncü maddesi mucibince heyeti muhteremelerinin içtimına kadar ifayı vazife etmek üzere yerine İzmir Eski Mebusu Kâmil Dursun'un intihap edildiğini saygılarımızla arz ve iş'ar eyleriz.

Mürakip	Mürakip	Mürakip	Mürakip
<i>Haşim Sanver</i>	<i>Fehmi Barla</i>	<i>Kâmil Dursun</i>	<i>Y. Naci Pura</i>

Aktif

Türkiye Cümhuriyet
31 / 12 / 1943 Tarihinde Biten Onikinci

			Türk Lirası	
Kasa :				
Altın : Safi Kilogram	77 666 299	109 243 862 69		
Banknot		3 516 256 —		
Ufaklık		188 337 26	112 948 455	95
Dahildeki Muhabirler :			448 402	90
Hariçteki Muhabirler :				
Altın : Şâfi Kilogram	65 729 379	92 453 629 53		
Altına tahvili kabil dövizler		—		
Diğer dövizler ve borçlu Kliring döviz bakiyeleri		94 442 970 24		
Borçlu Kliring Türk lirası bakiyeleri		74 207 81	186 970 807	58
Hazine Tahvilleri :			131 646 162	—
Senedat Cüzdanı :				
Ticarî Senetler			466 729 251	43
Esham ve Tahvilât Cüzdanı :				
Deruhte edilen evrakı nakdiye karşılığı		50 037 457 93		
Banka malı		11 971 424 13	62 008 882	06
Avanslar :			254 619 734	50
Gayri Menkuller : [*]			1 300 756	54
Demirbaş : [**]			86 190	53
Hissedarlar :			4 500 000	—
Muhtelif :			18 068 898	53
[*] 1 529 200 — liraya sigortalıdır.			1 239 327 542	02
[**] 158 600 — liraya sigortalıdır.				

Merkez Bankasının**Hesap Yılı Bilânçosu****Pasif**

Sermaye :		15 000 000	—
İhtiyat Akçesi :			
Adî	9 443 382 95		
Fevkalâde	1 525 102 35		
Hususî	6 000 000 —		
Hususî — Bankamız kanunu Madde 19	15 718 41	16 984 203	71
Tedavüldeki Banknotlar :			
Deruhte edilen	131 646 162 —		
Altın mukabili	43 500 000 —		
Hazineye açılan altın karşılıklı avans mukabili 3902			
No. 11 kanun mucibince ilâveten tedavüle vazedilen	250 000 000 —		
Reeskont mukabili	380 479 820 —	805 625 982	—
Türk Lirası Mevduatı :			
Altın Safî Kilogram	877,422	1 234 164 05	
Türk lirası	132 697 650 42	133 931 814	47
3850 Numaralı Kanuna Gore Hazineye Açılan			
Avans Mukabili Tevdi Olunan Altınlar :			
Sâfi Kilogram	55.541,930	78 124 167	90
Döviz Taahhüdatı :			
Altına tahvilî kabil dövizler	—		
Diğer dövizler ve alacaklı Kliring döviz bakiyeleri	18 298 481 99		
Alacaklı Kliring Türk lirası bakiyeleri	16 793 168 75	35 091 650	74
Muhtelif :			
Muvakkat Alacaklılar, depozitolar, havaleler ve saire	74 228 672 75		
Diğer alacaklı hesaplar	74 595 388 05	148 824 060	80
Kâr :		5 745 662	40
		1 239 327 542	02

Türkiye Cumhuriyet
31 / 12 / 1943 Tarihinde

	Türk Lirası	
Verilen faizler	15 663	72
İdare masrafları	2 147 277	54
Amortismanlar	55 848	85
Müteferrik zarar ve masraflar	4 145 364	79
Provizyonlar	1 112 822	85
Kâr	5 745 662	40
	13 222 640	15

Merkez Bankasının**Kâr ve Zarar Hesabı****Matlup**

	Türk Lirası	
Alınan Faizler	9 045 245	50
Komisyon ve acyolar	86 185	56
Tahvilât kârları	650 513	95
Kambiyo »	3 327 610	26
Müteferrik kârlar	113 084	88
	13 222 640	15